BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

NOVELE ȘI SCHIȚE

DE

ALARCON, BRET HARTE, MARK TWAIN.

Traducție de T. MAIORESCU
și LIVIA M.

BUCUREȘTI
EDITURA LIBRĂRIEI CAROL MÜLLER
No. 53 — CALEA VICTORIEI — No. 53
(COLȚUL PASAGIULUI ROMÂN)

O BUNĂ PESCUIRE

NOVELĂ

DE

PEDRO ANTONIO DE ALARCON

NOTA TRADUCĂTORULUI

Alarcon, un poet al Spaniei moderne, e născut la Guadix în 1833. Destinat mai ântâi la teologie, scăpat din seminar pentru a se face jurnalist, apoi militar curajos in răsboiul cu Maroco, în sfîrşit deputat şi consilier de stat, Alarcon e mai ântâi de toate scriitor, poet, novelist. Poesiile sale serioase şi umoristice, descrierea «*de Madrid a Napoles*», cu deosebire novelele *el escandalo*, *el sombrero de tres picos* şi altele, sunt astăzi in gura intregei Spanii literare. Alarcon a incetat din viaţă în anul 1893.

Traducerea ce urmează, vrea să îndrepteze luarea aminte a cetitorilor români asupra unui autor eminent şi la noi necunoscut, şi să le împărtăşească şi lor, dacă se poate, o parte din admi-

rarea traducătorului pentru această mică novelă, a căreĭ compunere măestrită dovedeşte pentru ţara, unde s'a produs, o cultură literară foarte veche şi oare cum rafinată.

O BUNĂ PESCUIRE

Acoperit de glorie şi de răni din rĕsboiul de succesiune şi fără un ban în pungă, ca mai toţi eroii acelor timpuri, nobilul Cavaler de Mequinenza se reintoarse într'o zi în castelul sĕu cel ruinat pentru a se odihnì de greaua şi ostenitoarea viaţă a taberei şi a trăi din slabele venituri ale baroniei sale.

Cavalerul Don Jaime de Mequinenza fusese căpitan şi se luptase pentru causa lui Ludovic XIV; pe vremea aceea era de 35 de ani, inalt la statură, frumos, cam aspru, viteaz, îndrăzneţ, puţin ştiutor, dar cu atât mai vorbareţ şi foarte bine dispus pentru fetele cele frumuşele de ţĕran. Mai adăugaţi, că era orfan, singurul copil şi holtei, şi vĕ veţi putea face o idee deplină despre nobilul nostru Aragonez.

Cât despre castelul sĕu — acesta era întocmai după chipul şi asemĕnarea lui; ce e drept: nu-i

semĕna in tărie, dar îi semĕna în singurătate, în sărăcie şi în mândrie. Castelul trebue să vi-l închipuiţi (şi zic: să vi-l închipuiţi, fiindcă astăzi a dispărut din realitate) jumătate zidit şi tăiat intr'o stîncă, care de-o parte este scăldată de undele rîului Ebro, iar cu ceailaltă se lipeşte de un munte, ce de acolo inainte se inalţă până la nori.

La poalele acestei stînci se aflau vre'o zece case şi colibe locuite de supuşii Cavalerului sau de ţĕranii de pe cele patru petece de pămênt, ce alcătuiau stăpînirea lui. Din sat spre castel te suiai peste 15 terase care duceau pănă la un sanţ adînc cu un pod de lanţuri deasupra. Apa acestui şanţ venea dintr'un văgaş din Ebro, câteva mii de paşi spre miază noapte de la castel şi, prefăcută mai la vale intr'un părîu vîjiitor, se vĕrsa in cascadă in rîul cel puternic.

Asemenea lipită de o rîpă neapropiată a muntelu, despărţită de castel prin acea cascadă şi planând ca şi castelul deasupra lui Ebro, era o altă stîncă mai mică, incoronată de o colibioară şi o grădiniţă, atîrnate acolo sus, ca grădinele Semiramidei, de mâna indrăzneaţă a omului. Un trunchiu lat de nuc slujea de punte intre castel şi colibă, aşa incât, dacă era cu neputinţă să vii la castel când podul de lanţuri era ridicat, era

și mai cu neputință să ajungi la colibă, dacă se lua bîrna cea de nuc.

Am spus de la început, că pe stînca stăpînului trăia Don Jaime de Mequinenza; trebue să mai spui acum, că pe stînca supusului locuia un pescuitor de țipari, care își găsise cîștigul sěu mulțumită gîndului cutezător de a-și face coliba tocmai in acel vîrf singuratic și primejdios.

Damian, așa se numea pescarul, avusese idea de a atîrna de bîrna punții un năvod mare și adînc, printre ale cărui ochiuri intinse se prăvălea cascada. Cu acest meșteșug toți țiparii, care răpiți de curent trebuia să sară in jos spre a se intoarce in Ebro, leagănul lor, se prindeau in năvodul lui Damian, iar Damian îi vindea prin satele invecinate pe un preț tot așa de mic, precum fusese și osteneala lui.

V'am spus că Damian, cu pescuitul sěu cel cutezător, dase de cîștig; dar am uitat să vě spui, că Damian nu avea niciodată un ban. Pricina era, că Damian, ca mulți alți bărbați, făcuse nebunia de se insura cu o fată frumușică, foarte drăgălașă și foarte cheltuitoare, mai pe scurt: cu o cochetă din naștere.

Carmela (desmierdare din Carmen), Carme-

lita—precum o numea el—era din acelaş sat cu el, o ţĕrăncuţă, care nu ştia să citească şi nici că dorea să ştie să citească, dar care ar fi dus şi pe Sf. Antonie în ispită, dacă mila lui Dumnezeu nu ar fi venit in ajutorul acestui schimnic. Căci ea avea toţi nurii diavoleşti.

De fel era bălae, cum sînt mai toate in asemenea casuri, sprintenă, de şi cam durdulie, şi mlădioasă ca o nuia. De la cingătoare in sus era un mănunchiu de flori. Ce sin, ce umere, ce gît! Şi ce şolduri. ce umblet, ce legănat al capului! Albă ca zăpada, strălucitoare la faţă ca o sară de Mai, sănătoasă ca aerul de pe acele inălţimi, cu dor de iubire ca un pitpălac in colivie, cu un colţ de buze şi cu o plecare de ochi, şi cu o mână. şi cu un braţ rotunjor, şi cu o fustă şi cu un pieptar, şi cu o cosiţă aurie, şi cu un picioruş, ca cel despre care zice poetul din Granada: «de aici la cer!»

Ah Carmen, Carmela, Carmelita! Ce putea să facă bietul Damian alta decât să se inchine la tine şi să te ascundă pe vîrful unei stînci, unde o cetăţue intreagă te păzea de lume, unde nimeni nu putea să vie ziua la tine fără să-l vadă tot satul, toată valea, tot judeţul, nici putea noaptea să-ţi inconjure coliba, decât numai la o sută de stînjini pe dedesubt?

Dar fiindcă fetele de felul Carmelei se iubesc pe ele insele, dacă n'au cine să le iubească (și chiar dacă au cine), s'a intîmplat, că ea, de și trăia singură și nu o vedea nimeni afară de bărbatu sĕu, risipea toți banii adunați de pe toți țiparii din Ebro pentru pieptare, pentru fuste, pentru cercei și pentru alte asemenea. Era tocmai ca o cucoană mare!

Pătrunsă pcate de menirea ei in lume, Carmela se impodobea in toate zilele ca de bal și se așeza pe pragul dinaintea colibei. Acolo o vedeau păsările, ierburile și cerul .... altul nimeni. Ea insă aștepta in liniște ceasul ursitei. Castelul, singura vecinătate a colibei, era nelocuit — vorbesc de starea lucrurilor inainte de intoarcerea lui Don Jaime de Mequinenza — și din vale pescăreasa se zărea numai ca o floare mare și colorată deasupra rîpei. Prin văzduh dar trebuia să vie iubitul pe care îl aștepta Carmelita cu atâta podoabă, presupuind că in adevĕr Carmela aștepta numai decât vreun iubit.

Va să zică Carmelita nu-și iubea bărbatul, mĕ veți intreba? Știu și eu! Atât vă pot spune, că era foarte frumușică și că trăia foarte singură, fiindcă Damian își petrecea mai toată vremea cu vînzarea țiparilor prin satele d'imprejur. Și apoi Damian o oprise de a se cobori in sat in lipsa

lui, şi ea asculta orbeşte de bărbat, fiindcă aşa era porunca lui Dumnezeu, şi fiincă unei femei aşa de gingaşe nu-i plăceau ţăranii cei necioplíţi. Dar îmi veţi zice, că şi Damian era un ţĕran necioplit, de unde ar urma, că nici el nu putea să placă Carmelitei... Ei bine, nu-i plăcea!

Cum ar fi putut să-i placă un om murdar şi rĕu imbrăcat, cu mânile invîrtoşate şi crĕpate, ars de soare, bătut de ploae şi mirosind de departe a peşte, — ei, care era aşa de frumoasă, aşa de elegantă şi aşa de inchipuită ca o Madrilenă?

Ce e drept, dacă bietul pescar era puţin împodobit, pricina era podoaba cea mare a frumoasei pescăriţe; dacă bărbatul ar fi muncit mai puţin şi s'ar fi cruţat mânile, nevasta sa ar fi trebuit să lucreze maĭ mult şi să-şi ostenească pe ale ei: şi cu acei peşti, care miroseau aşa de rĕu, se plăteau săpunurile, care miroseau aşa de bine. Dar cine poate face pe o femee să cugete, şi mai ales pe o femee de 19 ani, aşa de plăcută, aşa de nurlie ca cele şapte feţe ale curcubeului?

Ah, recunoştinţa este o simţire prea serioasă pentru o nevestioară tênĕră, şi dreptatea o gîndire prea supărătoare pentru o inchipuire veselă. Virtutea se intăreşte în durerea grijilor, şi Carmelita habar n'avea de griji.

Toate aceste vor să vĕ spună, că frumoasa pescăriţă se amoreză de Don Jaime de Mequinenza, indată ce se respândì ştirea prin sat că s'a intors Cavalerul plin de isbînde in castelul sĕu. Don Jaime se intorsese in adevĕr, şi fiindcă nobilul nostru erou o şi iubea, pentru a intrebuinţa o vorbă invĕţată, ca *specie*, n'avea decât să vadă pe Carmelita ca *individ*, pentru a se inamora de ea nebuneşte.

Intre aceste Damian pescuia ţipari. Insă de când cu intoarcerea Cavalerului de Mequinenza in castel, se deşteptase o nelinişte in inima temĕtorului, şi de şi in sufletul lui şi al intregului sĕu neam supunerea la stăpîni era adînc inrădăcinată, nu putea totuş să uite că Don Jaime era foarte dedat la iubire şi că nevastă-sa era frumoasă, şi că depărtarea de la castel la colibă nu era aşa de mare ca de la colibă la sat, mai ales cu privire la puntea cea de nuc.

Ast-fel Damian, sub cuvînt de durere la incheeturi, îşi luase un băiat care să-i vîndă ţiparii prin satele d'imprejur şi nu-şi mai părăsea coliba decât rare ori şi pentru puţină vreme. Şi dacă e să spunem drept, Damian nu se prea inşela in temerile sale. Don Jaime şi Carmelita se săturaseră de a-şi tot telegrafia, cum se zice astăzi, şi erau amorezaţi de moarte unul de altul,

precum se intîmplă totdeauna cu o pereche, care se tot priveşte, dar nu-şi vorbeşte. Amorul platonic ajuusese să le fie de nesuferit, depărtarea le era prea nesfîrşit de mare, puntea putea apropria: şi dar aşteptau cu nerăbdarea o lipsire a lui Damian de acasă pentru a se intilni.

Toate aceste şi le spuseseră prin semne.

*
* *

Era intr'o după-amiază din luna lui Mai; o zi incântătoare. Cei doi soţi şedeau la soare dinaintea uşei colibei lor. Soarele, care apunea pe atunci, adecă inainte cu un veac şi jumătate, este acelaş şoare, pe care îl cunoaşteţi cu toţii; de aceea nu vi-l mai descriu. Vreau numai să vĕ spui, că in acea seară apunea indărătul munţilor aşa de incet şi cu maiestate, ca şi când nu ar fi avut de gînd să mai resară vre odată.

Era unul din acele momente măreţe, in care timpul pare a se oprì în loc. Una din acele sĕrbători ale naturei, care nu trec în povestirea Istoriei; una din acele zile falnice şi strălucitoare, în care îţi vine să crezi, că lumea a ajuns pentru ântâia oară la culmea frumuseţei şi că tot timpul de mai nainte nu a fost decât o vîrstă de copilărie şi tot timpul de mai pe urmă nu va fi decât o scoborîre, o scădere, o imbĕtrânire fi-

rească ce va sfîrşi cu moartea. Era acea oră de melancolie, in care sufletul priveşte uimit la tragedia zilei murinde, ca la o privelişte nouă şi care nu se va mai infăţişa; acea oră, in care dacă se intîmplă să ne gîndim la fiinţele ce le-am cunoscut şi care au murit, ne sfiim să mai remânem intr'o viaţă ce ele au părăsit-o.

Carmela şi Damian se uitau cu incântare, cum cele din urmă raze ale soarelui calorau orizontul cu un fel de lumină profetică, care iarăş se resfrângea in inima lor neliniştită. Cât erau ei de simpli şi de neinvĕţaţi, simţeau totuş în acest minut, poate in urma mişcării sufletului lor, că de astă dată apusul soarelui nu le putea fi cu nepăsare, ca in celelalte zile, că acest ceas le era un ceas de mai nainte hotărît, un ceas al tainicei ursite. Şi poate tocmai fiindcă mintea lor cea mărginită nu i îngăduea să-şi dea samă de ceea ce simţeau, nici să-şi lămurească încurcatele cugetări despre viaţă şi moarte, despre fericirile trecute şi durerile viitoare, ce li se păreau că vin din rĕsărit cu cât soarele apunea mai mult la apus: turburarea şi încordarea celor doi vinovaţi era cu atât mai mare, şi ei tăceau, temêndu-se a nu-şi da pe faţă gîndurile ascunse şi nici nu se uitau unul la altul, nici nu se mirau de această sfială a unuia de celălalt.

Căci sunt momente, in care se deşteaptă în noi o a treia ființă, mai uşor înțeleasă decât sufletul; şi această ființă, neapropiată de simțuri şi chiar de voință, stabilise între soția, care se gìndea la necredință, şi soțul, care se gìndea la omor, firul de înțelegere, un fel de închipuire îndoită, care am putea-o numì aerul faptelor rele, şi care le era drept o tainică învoială, drept o împreună-vinovăție neprecugetată, pentru ca nici unul nici altul să nu se mire de o tăcere aşa de lungă şi aşa de nefirească.

Când soarele apuse de tot, amîndoi rĕsuflară din greu, ca după o muncă de mai multe ceasuri. Invoiala era iscălită. Hotărìrea amîndora era luată şi sta tot aşa de neclintită ca şi moartea zilei care tocmai apusese.

Şi acum se şi uitară unul la altul fără teamă şi fără sfială. Damian ìşi ridicâ ochii spre castel fără nici o silă şi salutà pe Don Jaime de Mequinenza, care îşi țintise pe ai sĕi spre Carmelita. Şi ea îl salutâ asemenea fără cea mai mică sfială.

Damian o vĕzù şi, întinzêndu-şi piciorul cel cu durerea la incheeturi, zise cu un suris îndreptat spre nevasta sa: «De-acum mĕ simt bine de tot. Am să mĕ duc până în sat. Noaptea am să mài acolo, doar voi prinde câteva parale din ce-mi sunt datori țĕranii. Mâine mĕ 'ntorc să

scot peştii ce s'au prins peste noapte. Să auzim de bine, Carmelito».

— Cale bună, Damian, respunse Carmelita ca din vis.

Nici odată soţii nu se despărţiseră aşa; însă nici unul nu se mira. Damian îşi luă pălăria şi ciomagul, trecù peste puntea cea de nuc şi păşì înainte spre şanţurile castelului. Soarele tot mai poleia încă vîrful unui munte îndepărtat cu raze de aur.

*
* *

Opt ore după aceasta soarele se întorsese şi sta deasupra uşei colibei. Toată tristeţa şi toată maiestatea, cu care apusese aseară, fusese numai o glumă. Eată-l venit iarăş înapoi, mai vesel decât totdeauna, urcându-se neîndemănatec pe scara cerului, par'că şi-ar face drumul pentru ântâia oară, aducênd viaţa şi bucuria or pe unde îi pătrundeau razele. Apa strălucea, cocoşii cântau, aburii Ebrului se desfăceau ca un vĕl de borangic,păsĕrile sburau mai sburdalnice decât totdeauna, şi jos in văile din depărtare se trezeau turmele şi păstorii.

Era în adevĕr acelaş soare, care în aceste opt ore de lipsire treeuse peste ocean, făcuse amiaza in America, slujise idolatrilor Oceanului Pacific

de Dumnezeire, strălucise la câteva nunţi din China, încălzise mirodeniile din Hindostan, sărutase pietrele Sfântului Mormînt, şi acum venea cu dorinţa să vadă ce se făcuse acea pereche de pescari din Aragonia Muntoasă, pe care o lăsase de cu seară la uşa colibei.

In cât pentru Damlan, putem zice, că şi el era astă dimineaţă mai voios decât seara trecută, dacă judecăm după veselia sprintenă, cu care se urca pe terasele castelului, urmat de alţi pescari din sat şi cântând împreună hora cea mai desfrînată din ţară.

Ei veniră la podul cu lanţuri, trecură prin castelul, care era încă cufundat în tăcere, şi ajunseră la locul deschis dintre castel şi coliba lui Damian.

— Ce veselă cade apa, zise un pescar.

— Dar puntea? intrebâ Damian. Aţi mai vĕzut una ca asta? Este ruptă de amîndouă părţile; s'a cufundat.

— Cum se poate? O bîrnă aşa de groasă şi de lată!

— Trebue să cumpăr alta, rĕspunse Damian, dând din umeri. Sus, băeţı! ajutaţi-mi să ridic cele două năvoade, pînă mai e vreme!

Şi urmându-şi cântecul intrerupt, incepù să tragă năvoadele.

— Al dracului e de greu, strigâ un pescar. Ţi s'a brodit bine de astă dată.

— Peste douĕ măji, zise altul. Bună pescurie!

— Ba bine că nu, respunse al treilea, o fi prins puntea in năvod.

Damian surîdea.

— Cât zici că ţine năvodul cela? intrebâ un alt pescar, care trăgea năvodul al doilea. Acesta e tot aşa de greu; trage ca la douĕ măji şi jumătate.

Damian se oprì intunecat, tremurând, acoperit de sudoare.

Aşa dar un năvod este tot aşa de greu ca celălalt! murmurâ el incet. Nu se poate.

Şi cu paşi domoli se îndreptâ spre colibă. Intre aceste se scoase la iveală năvodul d'intăi. In el se afla in adevĕr bîrna punţii, dar nu întreagă, ci numai o jumătate. Nu mai remânea îndoială, că peste noapte fusese tăiată cu ferestrĕul. Pescarii nu se liniştiseră încă din mirarea lor, când se dădură înapoi cu un strigăt de spaimă.

La strigătul lor rĕspunse un resunet din colibă, o răcnire groaznică ca din mormînt. Damian se arătâ în uşă, cu pĕrul sburlit şi cu ochii inţepeniţi, rîzênd cu o furie din iad.

Pescarii vĕzuseră in fundul năvodului d'întăi cadavrul lui Don Jaime. Damian işi aflase coliba

părăsită şi patul Carmelitei neatins. Carmelita zăcea in năvodul al doilea cu ceailaltă jumătate a punţii de bîrnă.

— Şi ea! la atîta nu m'am aşteptat! Şi ea! O bună pescuire! strigâ Damian. Apoi fugì şi se incuiâ in colibă.

Când veniră ca să-l prindă, îl găsiră tăindu-şi mâna dreaptă cu un ferestrĕu şi ţipànd cu un rîs ingrozitor:

«O bună pescuire!»

Il apucase furia nebuniei.

NOROCUL

NOVELĂ CALIFORNICĂ

DE

BRET-HARTE

Tradusă din englezeşte

NOTA TRADUCĂTORULUI

Francis Bret-Harte, aşa numitul poet californian, este născut la Albany, statul New-York, în 1839. La vîrsta de 15 ani se duse in California, unde la început era învĕţător şi curier poştal in minele de aur, apoi se făcù zeţar la o gazetă din San-Francisco. Pe la 1857 incepù să scrie schiţe din viaţa californică, care, zeţuite de el însuş, se publicau in gazetă. Aceste schiţe îl făcură din ce in ce mai cunoscut, aşa în cât în 1868 ajunse să fie primul redactor al insemnatei reviste «Overland Monthy». In numĕrul din August 1868 apărù novela tradusă de noi «The luck of Roaring-Camp», care întări renumele lui Bret-Harte ca poet naţional al Americei. Câtva timp profesor la Universitatea din San-

Francisco, Bret-Harte se strămută la 1871 in New-York şi apoi fu numit Consul al Statelor-Unite la Frankfurt l. M. in Germania, pe urmă la Glasgow. — Novelele lui Bret-Harte, traduse in multe limbi, sunt intrate astăzi în domeniul literaturei universale. Fie numai din cetirea singurei novele, a cărei traducere am încercat-o, cetitorii români se vor încredinţa cât de meritat este renumele lui Bret-Harte prin originalitatea figurilor descrise, prin sobrietatea stilului şi prin energia concepţiunii.

NOROCUL

Era mare nelinişte in Roaring-Camp. Pricina nu putea să fie vre-un duel; căci in anul 1850 asemenea întîmplări erau obişnuite şi n'ar fi adunat toată colonia. Nu numai minele şi gropile pentru căutarea aurului erau părăsite, dar chiar şi «prăvălia lui Tuttle» îşi trimisese jucătorii de cărţi, cari—după cum vě aduceţi aminte—îşi urmaseră jocul fără nici o turburare in zioa, in care Pete Franţuzul şi Joe din Kanaka s'au împuşcat unul pe altul peste masa de joc în odaia de dinainte. Tabăra intreagă era strînsă dinaintea unei colibe proaste la marginea din afară a ingrădirii. Conversaţia se făcea şoptind, dar numele unei femei să repeţea adese, un nume, cunoscut şi prea cunoscut in tabără: «Cherokee Sal» (Sarah din Ciroki).

Cu cât vom spune mai puţin de ea, cu atât mai bine. Era o femee de rînd şi, mi e teamă,

plină de păcate. Dar pe vremea aceea era *singura* femee in Roaring-Camp și se afla tocma atunci in posiția cea mai primejdioasă, în care mai ales i-ar fi trebuit ajutorul persoanelor de sexul ei. Desfrînată, căzută și injosită, ea suferea martiriul omenirii, care este greu de suferit chiar când îl îmblânzește compătimirea femeiască, dar acum era grozav în singurătatea ei. Blăstemul pĕcatului stămoșesc căzuse asupră-i în isolarea lui primitivă, care trebue să fi făcut așa de înfricoșată pedeapsa ântâei greșeli a femeei. Poate era o parte a resplătirii pentru vina ei, că in momentul, în care avea cea mai mare trebuință de îngrijirea și de delicateța propriului sex, nu întîlnea decât privirile cam desprețuitoare ale consoților ei bărbătești. Cu toate aceste cred că unii din cei ce o priveau erau mișcați de suferințele ei. Sandy Tipton zicea, că tot e «cam greu pentru biata Sala» și, gîndindu-se la posiția ei, își înălța inima pentru un minut și uita, că ascunsese un as și doi valeți in mânecă.

Și este ușor de inteles, că situația era cu totul neobișnuită. De murit, muriseră destui în Roaring-Camp; dar o naștere era lucru nou. Mulți oameni se depărtaseră din tabără, odată pentru totdeauna și fără putință de a se mai întoarce vre odată; dar acum, se întîmpla pentru ântâia

oară, ca cine-va să fie introdus *ab initio*. De aici mişcarea tutulor.

«Vîră-te tu înlăuntru, Stumpy», zise un membru mai însemnat al obştiei, cunoscut sub numele de Kentuckianul, unuia din cei ce căscau gura. «Du-te înlăuntru şi vezi ce poţi face. Tu eşti păţit ın trebi de aceste».

Poate că alegerea era în adevĕr nemerită.

Se zicea, că Stumpy fusese în alte zone cap a două familii. Şi chiar nepăzirea unor formalităţi legale în această îndoire a legăturilor sociale, fusese prilejul ce-l facuse să vie ca să norocească Roaring-Camp — un asil pentru cei exilaţi — cu fiinţa sa. Mulţimea aprobâ alegerea, şi Stumpy fu destul de cuminte să se supue majorităţii. Uşa se închise după chirurgul şi mamoşul cel improvisat, ear Roaring-Camp se aşezâ înaintea colibei, fumând pipa şi aşteptând sfîrşitul.

Adunarea era cam de-o sută de oameni. Unuĭ sau doi fugiseră de sub osînda judecăţii; maĭ mulţi erau criminali, toţi fără vre un temei de moralitate. Fisiceşte insă nu aveau nici un semn de viaţa lor de mai inainte, nici de caracterul lor. Tîlharul cel mai mare avea o fisionomie de Rafael, cu o imbelşugare de pĕr blond; Oakhurst, jucător de cărţi, avea faţa melancolică şi

trăsătura de gîndiri transcedente a lui Hamlet; ear cel mai indrasneț dintre ei și cel mai cu sânge rece era deabia de cinci palme, avea un glas blând și apucături stîngace și timide. Expresia de vagabonzi cu care se numeau, era mai mult un nume pe dinafară decât o definiție a firii lor. Poate că tabăra avea unele goluri in mădularele sale mai mici, in degete, urechi, și celelalte, dar aceste mici lipsuri nu împuținau puterea totală. Cel mai țeapăn dintre ei avea numai trei degete la mâna dreaptă, cel mai bun vînător numai un ochi.

Aceasta era înfățișarea fisică a oamenilor, care se așezaseră cu grămada în jurul colibei. Tabăra se afla într'o vale cu trei colțuri, așezată între două dealuri și un rîu. Singura eșire era o cărare suișă peste vîrful unui deal, dinpotriva colibei, luminată acum de luna ce tocmai resărea. Femeia cea bolnavă, de pe patul necioplit pe care zăcea, ar fi putut vedea și ea cărarea, cum șerpuia în sus ca un fir de argint, până când se făcea nevăzută pintre stele.

Un foc de crăci de molift mărunte și uscate da situației un aer de intimitate. Incetul cu încetul oamenii iși veniră in fire și se întoarseră la ușurința lor obișnuită. Incepură să facă prinsori, de va eși bine sau rĕu. Trei contra cinci,

că «Sal nu va da ortul popii», ba chiar că va trăi copilul; apoi prinsori de a doua mână pentru colorarea ochilor şi a pĕrului. In mijlocul discuţiilor vii se auzì un glas din spre partea celor ce erau mai lîngă uşă, şi toată grămada se oprì ascultând. Deasupra freamĕtului şi oftatului brazilor, deasupra rîului vîjiitor şi a pocnirii flacărilor se ridicâ un ţipet ascuţit şi váietător — fără asemĕnare cu ţipetele ce se auziseră pînă atunci in tabără. Brazii işi opriră oftatul, rîul vîjiitul şi flacăra pocnitul. Părea că însuş natura sta locului pentru a asculta.

Ca un singur om tabăra sărì în picioare. Unii propuseră să facă foc de artificie cu un butoiaş de praf de puşcă; însă cu privire la posiţia în care se afla muma, se resgîndiră şi sloboziră numai câte-va revolvere. Căci poate din nedibăcia artei chirurgicale din tabără, sau poate din vre o altă pricină, biata «Cherokee Sal» se vedea pe sfîrşite. In vreme de o oră se urcase, pentru a zice aşa, pe cărarea cea aspră care ducea spre stele, şi părăsise Roaring-Camp şi pĕcatele şi miseria. Nu cred, că această ştire să fi mişcat prea mult pe oamenii din grămadă, afară numai in ceea ce privea soarta nesigură a copilului. «Oare va putea să trăiască?» intrebară pe Stumpy. Rĕspunsul era îndoios. Singura fiinţă

care mai era in tabără de sexul şi posiţia maternă a Sarei de Cherokee, era o măgăriţă. Cine ştie, dacă era bună pentru slujba ce se cerea de la ea; dar se făcù incercare — incercare mai puţin problematică şi tot aşa de izbutită ca şi antica îngrijire, de care avură parte Romulus şi Remus.

După o altă jumătate de oră, isprăvindu-se aceste treburi, se deschise uşa, şi mulţimea, care în aşteptare timidă se aşezase in rînd regulat, intrâ in colibă unul după altul. Lîngă scândurile patului, pe care sub ţolul de lână se desemna figura mumei in linii inţepenite, se afla o masă de brad. Pe ea era pusă o lădiţă de luminări şi in lădiţă zăcea, învălit într'o flanelă stacojie, cel din urmă venetic din Roaring-Camp. Lîngă lădiţă era o pălărie. Scopul i se vĕzù îndată. «Domnii mei,» zise Stumpy cu o curioasă amestecare de autoritate şi politeţă, «domnii mei, veţi avea bunătatea să intraţi pe uşa de dinainte, pe urmă să treceţi in jurul mesei şi să eşiţi pe uşa din dos. De cumva doreşte cineva să lase ceva pentru acest copil sĕrman, este aci o pălărie la indemână». Cel d'intâi din mulţime intrâ cu pălăria pe cap; privind in juru-i, scoase pălăria şi dădù astfel fără să ştie o pildă deaproapelui sĕu. In

comunităţi de acest fel, faptele bune şi rele sunt molipsitoare. Cum trecea procesiunea, se auzeau observări critice, care poate erau adresate lui Stumpy, in calitatea lui de maestru de ceremonie. «Acesta e?» — «Al dracului de mititel!» — «Deabia o leacă de văpsea roşie!» — «Nu-i mai mare decât un revolver!» — Tot aşa de caracteristice erau şi darurile din pălărie. O tabachere de argint; un dublon; un revolver de marină cu argint pe plăsele; o bucată de aur; o batistă de damă foarte frumos cusută (de la jucătorul de cirţi Oakhurst); un ac de diamant; un inel de diamant (dat in urma acului cu observaţia dăruitorului, «că nu vrea să fie bătut de ac şi îl bate cu a tout»); o praştie; o biblie (dăruitorul a rămas necunoscut); un pinten de aur; o linguriţă de argint (spre părerea mea de rĕu iniţialele săpate in ea nu se potriveau cu numele dăruitorului); o pereche de foarfeci de chirurgie; o lanţetă; o bancnotă engleză de 5 livre şi vre o sută de dolari in bani mărunţi de aur şi argint. In timpul procesiunii Stumpy păstra o tăcere tot aşa de neclintită, ca şi moartea de-a stînga lui, şi o seriositate tot aşa de adîncă ca şi noul născut de-a dreapta.

O intîmplare intrerupse monotonia acestei deşenţate procesiuni. Tocmai când se pleca Ken-

tuckianul cu un fel de curiositate peste lada de lumînări, pipăind cu mâna, copilul se intoarse și cu o mișcare convulsivă îi apucă degetul și i-l ţinù un moment. Kentukianul se opri locului, cu un aer stupid și confus. Ceva ca o roșeață incercă să se așeze pe obrajii lui brăzdaţi de vremuri. «Al dracului broscoi!» zise el, desfăcându-și degetul, poate cu mai multă blândeţe și ingrijire, decât ar fi crezut cineva. Eșind din odae, ţinea degetul cam deslipit de celelalte și-l examina cu luare aminte. Asta îl făcù să mai zică vorba de-adineaori, ce-o zisese copilului, parcă-i părea bine de repetiţie. «Glumea cu degetul meu», îi spuse lui Tipton, ţinênd sus mădularul cel interesant, «al dracului broscoi!»

Se făcură 4 ore, pînă ce se liniștì tabăra. O lumină ardea în coliba, unde ședeau păzitorii; căci Stumpy nu se culcâ în noaptea aceea. Dar nici Kentuckianul. Acesta se puse pe bĕut și vorbea cu mulţumire de păţania lui, sfîrșind totdeauna cu acea injurare a «broscoiului.» Părea că se apără prin acest cuvênt de or ce imputare de sentimentalism. Căcĭ Kentuckianul avea slăbiciunile sexului frumos.

După ce se culcară ceialalţi, el se coborì ântâi spre malul rîului și incepù să mediteze fluerând, cu o nepăsare demonstrativă. La bradul cel înalt

se opri, își intoarse pasul și ear trecù pe dinnaintea colibei. La jumătatea drumului spre malul din jos se oprì din nou; apoï se intoarse și bătù la ușă—Stumpy o deschise. «Cum merge?» zise Kentuckianul, ațintindu-și privirile peste Stumpy spre lada de lumînări. «Nu-i nimic?» «Nimic.» Se făcù o pausă—o pausă cam silită—Stumpy sta tot in ușă. Kentuckianul își luâ refugiul la degetul său, pe care îl intînse lui Stumpy. «Glumea cu el, broscoiul dracului», zise el și se retrase.

A doua zi Cherokee Sal a fost inmormêntată, simplu, țerănește, cum nici nu se putea altfel in Roaring-Camp. După ce i se ingropà trupul in coasta dealului, se convocâ o adunare regulată a taberei spre a chibzui, ce ar fi de făcut cu copilul rĕmas. Se luâ cu entusiasm hotărirea unanimă de a-l adopta. Dar o desbatere vie se incinse asupra modului și asupra putinței de a ingrijì pentru trebuințele lui. E vrednic de însemnat, că in discuție nu se amesteca nici una din acele personalități brutale, cu care de obicei se desbăteau intrebările comune in Roaring-Camp. Tipton propuse să se trimită copilul la Red-Dog—o depărtare de câte-va poști, —unde i se putea găsì o ingrijire femeiască. Insă nefericita propunere intimpinâ o impotrivire aprinsă

şi obştească. Era lucru vĕzut, că nici un proiect pe temeiul depărtării noului venit nu se putea susţine. «Şi apoi,» zicea Tom Ryder, «Golanii din Red-Dog ni l-ar schimba şi ne-ar trimite in locu-i te mir ce corcitură.» Neincrederea in onestitatea altor colonii predomina in Roaring-Camp ca şi aiurea.

Şi întroducerea unei îngrijiri femeeşti fu combătută. Se susţinù, că nici o femee cinstită nu s'ar putea îndupleca să se aşeze in Roaring-Camp, şi oratorul insistà cu tărie, că «nu le mai trebue femei de alt soi.» Această aluzie crudă la reposata mamă, or càt de aspră ar părea, era cea d'intâi încercare cam silită în drumul bunei cuviinţi—cel d'întâi simptom de renaştere a coloniei. Stumpy nu făcù nici o propunere. Poate un fel de delicateţă îl oprea să se amestece in alegerea urmaşului sĕu. Dar cànd fu intrebat, îşi dete foarte hotărît opinia sa, că el şi «Jinny» —sus-pomenitul animal sugĕtor—vor fi in stare să crească copilul. Era ceva original, independent şi eroic in acest plan, şi de aceea plăcù taberei. Stumpy fu mănţinut. Unele lucruri fură comandate in Sacramento. «Ascultă,» zise casierul punĕnd o pungă cu praf de aur în mâna curierului, «ce vei găsi mai bun—dantele, ştii, şi falbalale; să ia dracu preţurile!»

E greu de crezut, dar copilul prosperà. Poate clima întăritoare a dealurilor i-a înlocuit lipsurile materiale. Natura luâ copilul la sìnul ei cel plin. In atmosfera subţire a munţilor Sierrei— acea atmosferă cu miroasele balsamice ce-ţi deşteaptă minţile, acel cordial eteric care întăreşte nervii şi dispune totodată la veselie—copilul va fi găsit hrana lui potrivită sau vre-o tainică acţiune chimică care prefăcea laptele măgăriţei in var şi fosfor. Stumpy era de părere, că laptele şi îngrijirea cea bună făceau toate. «Eu şi cu măgăriţa,» zicea el, «i-am fost tată şi mamă.» Şi apoi adăogà, adresàndu-se către bucăţica de om dinaintea lui, «crcd că nu vei face nici odată pe trădătorul împotriva noastră.»

Când copilul ajunse de o lună, se simţi trebuinţa unui nume pentru el. Până atuncea era obşteşte cunoscut sub numele «iedul,» «băîatul lui Stumpy» şi chiar, după expresia linguşitoare a Kentuckianului, «broscoiul dracului.» Dar aceste apelative părură prea nehotărite şi neîndestulătoare şi fură părăsite în sfirşit sub o altă înrìurire. Jucătorii de cărţi şi aventurierii sunt mai totdeauna superstiţioşi, şi Oakhurst declară într'o zi, că copilul a adus «norocul» in Roaring-Camp. Sigur era, că in timpurile din urmă coloniştii făcuseră mai multe întreprinderi

ișbutite. *Norocul* fu numele, asupra căruia se uniră toți, dându-i pronumele *Tommy* spre mai mare comoditate. Nici o aluzie nu se făcù la maică-sa, ear tatăl era necunoscut. «E maĭ bine,» zicea filosoful Oakhurst, «când se începe jocul cu cărți nouè. Numiți-l *Noroc* și dați-i o mână de ajutor pe drum.» Prin urmare se hotărî o zi pentru botezul lui. Ce se aștepta de la o asemenea ceremonie, își poate ìnchipuì cetitorul, care își va fi făcut o idee de ușurința și de lipsa de evlavie in Roaring-Camp. Măestrul de ceremonie era unul «Boston», un caraghios cunoscut, și mai toți așteptau cu prilegiul acesta cea mai hazlie petrecere. Acest satiric plin de spirit se pregătise două zile pentru o parodie burlescă a ceremoniei bisericești, împànată cu alusii locale. Chorul era bine dăscălit, și Sandy Tipon avea să fie nașul. Insă după ce procesiunea ajunse cu musică și steaguri în pădure și după ce copilul fu așezat dinaintea unui altar întocmit de batjocură, Stumpy eși inaintea mulțimii ce aștepta. «Nu e felul meu, fraților, să vĕ stric o glumă,» zise el foarte tare și serios, cu toată statura lui cea mică, uitându-se ìn fie-care față din jurul lui, «dar parcă-mi spune ceva, că nu-i tocmai bine ce facem noi acum. E rușine dinaintea copilului acestuia să-ĭ jucăm o co-

medie pe care el nu o pricepe; şi dacă tot are să-i fie unul naş, apoi aş vrea să ştiu, cine are mai mult drept decât mine.» Tăcere urmà cuvintelor lui Stumpy. Fie zis spre onoarea tutulor humoriştilor, cel d'întâi care recunoscù dreptatea cuvîntului, fu însuş satiricul, care îşi vĕzù astfel gluma stricată.

«Insă», se grăbì să adauge Stumpy, urmărindu-şi biruinţa «ne-am adunat la un botez, ş botezul să-l avem. — Te proclam Toma Noroc, conform legilor Statelor-Unite şi ale Statului California. Aşa să-mi ajute Dumnezeu!» Pentru întâia oară numele lui Dumnezeu fu pronunţat in tabără, fără profanare. Forma botezului era poate în sine mai de rìs, decât cea închipuită de satiricul Boston. Inse—lucru ciudat — nimeni nu o simţì şi nimeni nu rìse. «Tommy» fu botezat cu aceaş seriositate ca şi într'un locaş creştin, şi ţipà şi fu liniştit in toată forma obişnuită.

Şi astfel începù renaşterea coloniei Roaring-Camp. Cam pe nesimţite se introduse o schimbare după alta. Coliba destinată lui «Tommy Noroc» sau «Norocului», cum îi ziceau mai adese ori, arătà cele d'întăi urme a le îndreptării. Se ţinea curată, cu multă îngrijire şi era văruită. Apoi fu inzestrată cu duşumele, ornamente şi

tapete. Leagănul de lemn de trandafir — adus cale de trei-zeci de poşti pe spinarea unui catîr —în felul cum se exprima Stumpy, «omorîse celelalte mobile». In acest chip reînnoirea mobiliarului şi a vestmintelor coloniei ajunsese să fie o necesitate. Oamenii, care luaseră obiceiul să intre din când in când la Stumpy şi să vadă cum se află Norocul, păreau a înţelege însemnătatea schimbării, şi, in apărarea intereselor sale, concurentul lui Stumpy din «prăvălia lui Tuttle« incepù să întroducă covoare şi oglinzi. Reflexul acestora asupra înfăţişării din afară a membrilor comunei produse o deprindere mai îngrijită la curăţenie. Pe lîngă aceste, Stumpy făcù un fel de carantină pentru cei ce pretindeau la onoarea şi la privilegiul de a purta «Norocul» în braţe. A fost o vătămare crudă pentru Kentuckianul— care în neîngrijirea unei naturi generoase şi după traiul grănicerilor privea toate veştmintele ca un fel de a doua piele ce remânea să se despoaie de la sine, ca pielea şarpelui — că i se refusâ acel privilegiu din oare care motiv de precauţiune. Insă aşa de puternică a fost înrîurirea nouei mĕsuri, încât Kentuckianul în urma ei se arăta regulat în fie-care după-ameazi cu o cămaşă curată şi cu o faţă spălată până la strălucire.

Dar apoi nici mĕsurile sanitare, morale și sociale nu fură uitate. Tommy, despre care se presupunea că își petrece toată viața într'o neîntreruptă încercare de a se *odihni*, trebuia să nu fie supărat prin nici un fel de larmă. Urletul și strigătele, prin care tabăra își cîștigase nefericita sa poreclă de Roaring-Camp (adecă: tabăra urletelor) nu mai erau îngăduite în apropierea colibei lui Stumpy. Oamenii vorbeau șoptind, sau fumau cu gravitate indiană. Injurăturile fură pe tăcute părăsite în acest sanctuariu; un fel de interjecțiune, care până atunci era foarte populară, adecă «dă la dracu norocul» și «afurisit noroc», nu se mai auzea în toată tabăra fiindcă părea a fi cîștigat o nouă relație personală. Musica vocală nu era oprită, fiindcă se credea, că are efect bun pentru liniștea și îmblînzirea copilului, și un cântec cântat de John Orlogshif, un marinar englez din Coloniile Australice ale Majestății Sale, deveni popular drept cântec de leagăn. Era o poveste duioasă despre faptele corăbiei «Arethuza, 74 de tunuri», într'un tenor cam nădușit, cu o cadență lungă la refrenul fie-cărui vers «pe bo-o-o o-rdul Arethuzei». Era o adevărată priveliște, când John ținea Norocul in brațe, cum se legăna de la o parte la alta, par'car fi fost mișcat de corabie, și cum îș

murmura cântecul sĕu de mare. Fie prin felul deosebit, cu care legăna John, fie prin lungimea cântecului—care avea 90 de strofe şi se urma cu intenţie conştiincioasă până la amarnicul sfîrşit — càntarea de leagăn producea totdeauna efectul dorit. La asemenea prilejiuri bărbaţii se culcau dea lungul sub copaci, vara in lınul amurg al sĕrei, fumàndu-şi pipele şi sorbind tonurile melodioase! «Această specie de istorii» zicea Cockney Simmons, stànd pe gìnduri şi sprijinindu-se pe coate, «e ceva divin». Işi aducea aminte de Greenwich. In lungile zile de vară, Tommy de obiceì era purtat sus la rìpă, de unde veneau comoárele de aur ale Roaring-Campului. Acolo se aşternea un covor peste crăci de brad şi copilul şedea întins, pe când oamenii lucrau jos la gropi. Pe urmă se încercară să împodobească acel leagăn improvizat cu florĭ şı cu ierburi mirositoare, şi regulat aducea unul sau altul un mănunchiu de anghioliţa, de afalee sau de mariposa multicoloră. Deodată simţiseră, că este frumuseţe şi însemnătate în aceste lucruri mici, pe care atâta vreme le călcaseră sub picioare fără să le bage în seamă. O bucată de *mica* sclipitoare, o frântură de quarţ vĕrgat, o cremene lucie din albia rìului păreau frumoase inaintea ochilor astfel deprinşi şi age-

riţi şi se puneau totdeauna la o parte pentru «Noroc». Cu surprindere vĕzură, câte comori erau in păduri şi pe dealuri, «de care Tommy avea trebuinţă». Incunjurat de jucării, precum nu le a mai avut nici un copil, Tommy trebue să credem că era mulţumit. Şi în adevĕr copilul părea blînd şi fericit, de şi avea un aer de seriositate şi o lumină gînditoare, ce strălucea din ochii sei rotunzi şi verzii, şi prin care Stumpy se simţea uneori neliniştit.

Mĕ opresc de a cita toate exemplele despre inteligenţa lui, care din nefericire se razimă numai pe spusa unor amici părtinitori. Unele din ele nu erau lipsite de oare-care coloare de superstiţie. «Tocmai mĕ suiam pe movilă» zicea într'o zi Kentuckianul, de abia resuflând de mişcat ce era «şi să mĕ ia naiba, dacă nu vorbea cu o coţofană, ce-i şedea in poale. Erau aşa de împrieteniţi unul cu altul, ca doi cumetri, şi se giugiuleau ca nişte vrăbii la cireşi». Dar fie că se virea pintre crăcile de brad, sau că zăcea a lene pe spate şi clipea la frunzişul deasupra capului sĕu, *lui* îi cântau păserile, *lui* îi vorbea veveriţa, *lui* îi miroseau florile; natura îi era doică şi prietenă la joc. Pentru *el* firea slobozea prin frunziş săgeţile de aur ale soarelui ce-i cădeau aşa de aproape încât umbla să le prinză cu

mâna; *lui* îi trimitea zefirii pribegi, ca să-i aducă balsamul laurului și al gomului plin de rășină; *lui* îi dădeau brazii cei înalți din cap ca să-l adoarmă cu iubire, bondarii bîzîiau și cioarele cântau cântecul de somn cu isonul lor monoton.

Aceasta fu vara cea de aur în Roaring-Camp. Erau «timpuri netede»—și *Norocul* era cu ele. Minele dedură o producție enormă. Tabăra era geloasă de privilegiile sale și se uita la străini cu ochi plini de neincredere. Colonizarea nu era încurajată, și pentru a face singurătatea lor mai desăvîrșită, cumpărară în toată forma pămîntul de amîndouă laturile celor două dealuri. Aceasta și renumele unei deosebite dibăcii la întrebuințarea revolverului le păstra singurătatea neatinsă. «Curierul» — singura legătură cu lumea din afară — spunea uneori povești minunate despre tabăra lor. Zicea spre pildă: «Colo sus în Roaring au o uliță, care întrece toate ulițele din Red Dog. Jur împrejurul caselor au tufișiri și straturi cu flori; și apoi se spală de două ori pe zi. Insă sunt grozav de sělbatici împotriva străinilor și se închină la un copil de Indian».

Cu cât taberei îi mergea mai bine, cu atât îi creștea și dorința de îmbunătățiri mai mari. Se făcù propunerea de a se zidi în primăvara viitoare un otel și de a se pofti una sau două fa-

milii «onorabile» ca să se aşeze cu locuinţa statornică acolo, în interesul «Norocului», care poate ar trage oare-care folos din societatea femeilor. —Mult trebue să fi iubit aceşti oameni pe Tommy, pentru a trece peste brutala lor neîncredere în contra virtuţii şi vredniciei sexului femeesc şi a-i aduce jertfa unei asemenea îngăduiri. Totuş unii din ei stăruiau în împotrivirea lor. Dar fiindcă hotărîrea tot nu se putea pune în lucrare decât peste vr'o trei luni, minoritatea îşi dete aerul de a se supune în pace, aşteptând ca până atunci să se întîmple ceva care să zădărnicească tot planul. Şi în adevĕr s'a şi întîmplat. Multă vreme îşi vor aduce aminte locuitorii de sub munţii Californiei de iarna anului 1851. Se grămădise nepomenit de multă zăpadă în Sierra şi toate păraele se prefăceau în rîuri şi toate rîurile în mări. Or ce vale şi or ce văgăună ajunsese să fie o apă furioasă, care se prăvălea peste coastele dealurilor, desrădăcina copacii uriaşi şi împrăştia lemnele, pietrele şi molosul peste şes. De două ori Red-Dog fusese inundat şi deşteptase temerea şi în Roaring-Camp. «Apa a adus aurul în văgăunele astea» zicea Stumpy. «A mai fost odinioară p'aici şi va mai veni». Şi în aceeaş noapte rîul North-Fok se umflâ deo-

dată peste ţĕrmurile sale şi inundă valea cu trei colţuri a Roaring-Campului.

In turbarea potopului vîjiitor, a sfărîmării copacilor şi a lemnelor trosnitoare, în întunecimea ce părea că curge împreună cu apa şi că stinge valea cea frumoasă, nu se putea face mai nimic pentru adunarea tabărei împrăştiate. La revĕrsatul zilei coliba lui Stumpy, cea mai apropiată de ţĕrm, era dusă. Mai la deal în văgăună se găsì trupul nenorocitului ei stăpân. Insă mândria, nădejdea, bucuria, *Norocul* Roaring-Campului dispăruse. Când se întorceau oamenii cu inima cernită de la căutarea zadarnică, fură strigaţi înapoi spre ţĕrm.

Era caicul trimis în ajutor din partea de jos a rìului. Oameni din caic spuseră că, o poştă mai la vale, au scos din apă un bărbat şi un copil, amîndoi aproape sfîrşiţi de oboseală, şi întrebară, dacă îi cunoştea cineva şi dacă erau din partea locului?

La cea d'întăi privire, cei din tabără vĕzură că e Kentuckianul, care zăcea în caic, grozav de rănit şi aproape sfărîmat, dar tot ţiind încă în braţele sale «Norocul din Roaring-Camp». Plecându-se peste aceste fiinţe omeneşti, aşa de ciudat împărechiate, simţiră copilul rece şi fără mişcare.

«E mort», strigă unul.

Kentuckianul deschise ochii. «Mort?» rĕspunse el cu glas slab.

«Da, omule, şi tu eşti pe moarte».

O rază de bucurie străluci atunci în ochii Kentuckianului cu cea din urmă suflare a lui. «Pe moarte», zise el. «Mĕ ia cu el? Spuneţi, băeţilor, că acum am ajuns la Noroc».

Şi bărbatul cel puternic, care se ţinea de copilul cel slab, precum omul ce se 'neacă se ţine de un fir de pai, porni înainte pe rîul întunecat al umbrelor, care curge veşnic spre o mare necunoscută.

Traducere de T. MAIORESCU.

PĔSURILE SUFLETEŞTI ALE D-REI AURELIA

DE

MARK TWAIN

NOTA TRADUCĂTORULUI

Mark Twain este pseudonimul autorului american Samuel L. Clemens. Schiţele lui umoristice sunt respîndite astăzi în toată America și în Englitera. Două mici traduceri ce publicăm în această bibliotecă vor fi de ajuns pentru a da o probă despre curiosul spirit *yankee* ce domnește în momentul de față între New-York și San-Francisco.

PĂSURILE SUFLETEŞTI ALE D-REI AURELIA

Intîmplările ce vi le povestesc, le-am aflat din scrisoarea unei domnişoare tinere, care locueşte în măreţul oraş San-Jose. Această domnişoară îmi este cu desăvîrşire necunoscută; iar scrisoarea ei este subsemnată Maria-Aurelia, —atit şi nimic mai mult. Poate că este un pseudonim, dar aceasta nu face nimic: biata domşoară are inima cernită de nefericirile ce i s'au întîmplat; şi apoi părerile contradictorii ale unor prieteni, mai mult sau mai puţin cu minte, şi ale unor duşmani, mai mult sau mai puţin răi, au aruncat-o într'o aşa confusie, încât nu mai ştie cum să easă din păsuile sufleteşti de care se simte apăsată, cu puţină nădejde de scăpare. In această încurcătură, se 'ndreptează spre mine şi mă roagă să-i vin în ajutor, şi câte le spune, le spune astfel, în cât ar înduioşa şi inima unei statui. Ascultaţi trista ei istorie:

«La vìrsta de șesesprezece ani, scrie ea, întìlni și începu să iubească, cu toată puterea unei inimi înfocate, pe un tìnĕr din New-Jersey, pe care-l chiema William Breekinridge Carnthers și care era cu șase ani mai mare decât dìnsa. Se logodiră cu învoirea părinților și prietenilor, și la început părea că viața lor se va deosebi printr'o lipsă de suferințe, puțin cunoscută celor mai mulți oameni.

Dar la urmă se schimbă norocul. Tìnĕrul se îmbolnăvì de un vĕrsat din cele mai cumplite. Când se sculă din pat, fața-i era ciupită ca un ciur și frumusețea în veci pierdută. Ce făcu Aurelia? Cea d'intăi pornire a ei, se înțelege, fu de a rupe legătura cu el. Insă o apucă mila de sĕrmanul ei adorator și ceru numai o mică amânare, pentru a se putea obicĭnuì cu noua înfățișare a lucrurilor. Nunta fu amìnată peste trei luni.

Chiar in ajunul zilei hotărîte pentru serbare, Breekinridge, uitìndu-se la un balon care se înălța, căzù într'un puț și-și frânse piciorul pe care trebui să i-l taie deasupra genunchiului. Ce făcu Aurelia? Se 'nțelege că iarăși îi venì gândul de-a rupe relațiile cu el; dar iarăși iubirea rĕmase biruitoare; se mărginì dar a amìna din nou nunta, spre a da timp logodnicului să-și redobìndească sănătatea.

Și iarăși se năpăstuì nenorocirea asupra bietului băiat! El își pierdù brațul drept la o explosie de gaz și peste trei luni o mașină de făcut unt îi luă și pe cel stâng. Inima Aureliei fu cu desăvîrșire sdrobită prin cele din urmă nefericiri; ea fu coprinsă de cea mai adîncă mîhnire, vĕzênd că logodnicul ei se duce bucată cu bucată.

Simțea prea bine, că, cu sistema aceasta el nu mai putea ține mult timp; și ea nu vedea nici un mijloc de a-l oprì de pe povîrnișul pe care aluneca.

In desperarea ei mai că-i părea rĕu că nu-l luase din capul locului, înainte de a fi suferit scăderi atît de însemnate; se plîngea ca un samsar, care, după ce n'a primit vînzarea marfei cu un preț destul de bun, vede ofertele scăzênd și pierderea crescènd. Dar inima-i puternică remase și de astă dată neclintită; ea luă hotărîrea de-a se supune la risipirea, puțin firească, a tînĕruluĭ.

Incă o dată ziua nunții se apropia și încă o odată Aurelia fu înșelată în așteptările ei. Breekinridge fu apucat de brîncă și pierdu un ochiu. Atunci, prietenii și părinții miresei, considerînd că avusese mai multă statornicie, decât s'ar fi putut aștepta de la ea, interveniră, ce-

rénd ca relaţiile să se rupă pentru totdeauna între ei. Insă după càteva momente de nehotărìre, Aurelia, cuprinsă de-o mărinimie demnă de lăudat, spuse că s'a gàndit foarte serios la toate aceste, dar nu vede ìntru cât Breekinridge ar fi vinovat.

Şi tot îl mai aşteptă ; el însă îşi frìnse şi piciorul celălalt.

Nenorocită fu zioa, în care sărmana fată cu desperare vĕzu pe chirurg luând sacul plin cu carne omenească, pe care ea îl cunoştea aşa de bine. Simţea că-i lua o bucată mai mult din logodnicul ei. Nu'şi putea ascunde, că obiectul iubirii sale se micşora într'un mod simţitor. Dar şi de astă dată sa împotrivi tuturor dojenirilor familiei sale şi rĕmase hotărîtă.

In sfîrşit, toate erau gata spre a-i împreuna. Dar nu! Incă o calamitate! Un singur om fu scalpat de Indienii sĕlbatici, în anul trecut, şi acel om a fost William Breekinridge Carnthers de la New-Jersey. Se 'ntorcea tocmai dintr'o mică călătorie, cu inima plină de încântare, când pierdu pentru vecie podoaba capuluĭ cu piele cu tot. In acest cias de amărăciune îşi afurisi soarta, care odată cu pĕrul nu-i luase şi capul.

In sfîrşit, Aurelia se găseşte într'o mare încurcătură sufletească. Ce să facă? Ea tot iubeşte

pe Breekenridgiul ei. Dar familia se împotrivește din toate puterile la cununia lor, de oare ce el n'are avere și a pierdut ori-ce mijloc de de a întreține casa prin munca lui. Ce să fac? întreabă ea cu o grijă care îi strînge inima.

Intrebarea e cam delicată. E vorba de fericirea vieței întregi a unei femei și a aproape trei sferturi dintr'un bărbat. După părerea mea, rěspunderea ar fi prea mare, dacă aș povățui-o în alt chip, decât prin niște propuneri cam pe departe. Oare n'ar trebui acest tînĕr reîntregit spre pildă? Dacă Aurelia are de unde cheltui, să se încerce a da iubitului ei invalid brațe și picioare de lemn, un ochiu de sticlă, o perucă, în sfîrșit toate cele ce lipsesc. Apoi să-i încuviințeze o nouă amânare de trei luni, care va fi cea din urmă; și dacă după acest timp nu-și va fi spart capul, sau nu-și va fi frînt vre un alt membru esențial personalitățeii lui, atunci să se mărite cu voea lui Dumnezeu.

«Cu acest chip, nu sînteți prea expusă, domnișoară. Dacă domnul Breekinridge urmează tristul sĕu obiceiu de a se vătăma la fiecare prilej, atunci la încercarea viitoare va pieri cu desăvîrșire; toate greutățile vor fi atunci înlăturate. Picioarele de lemn și celelalte membre artificiale remân vĕduvei. Nu pierdeți decât cea

din urmă bucată dintr'un soţ iubit dar nefericit, care cu cea mai sinceră bună-voinţă nu se poate împotrivì unei aplicări interesante, dar primejdioase. Incearcă dar, Mario-Aurelio, încearcă! Mult şi adînc m'am gândit şi numai acest mijloc de scăpare îl văd. Breekenridge, de sigur, ar fi făcut mai bine să-şi frîngă gâtul din capul locului; însă nu-i poţi imputa, că a vrut să ţie mai mult timp şi că i-a plăcut mai bine să se piardă bucată cu bucată, decât cu toptanul. Trebue în totdeauna să căutăm partea cea bună din împrejurări şi nu trebue să ne supărăm pe nimeni. Vě rog să nu uitaţi să-mi trimiteţi şi mie o carte de înştiinţare, la ori-ce întîmplare.

Dar, o! sërmana mea domnişoară, acum mi-aduc aminte: dacă s'ar întîmpla să aveţi o droae de copii, supuşi cu toţi acestei ciudate aplecări a tatălui lor!

Chibzuiţi, rogu-vě. Căci, zěu, aceasta merită o adîncă chibzuire!»

Traducere de LIVIA M.

ISTORIA UNUI BAIAT RĔU-CRESCUT, CARE N'A FOST NICIODATA PEDEPSIT

DE

MARK TWAIN

Era odată un băiat foarte rĕu, pe care-l chema Gaga. Băeţii cei rĕi, de prin cărţile micilor biblioteci ilustrate pentru copii, purtau mai totdeauna numele Radu sau Ioan; pe acesta îl chiema Gaga. E foarte curios lucru, dar e întocmai cum vi-l spun.

Cei mai mulţi dintre aceşti băeţi rĕi au prin cărţile micilor biblioteci ilustrate pentru copii o mamă evlavioasă şi ofticoasă, care bucuros şi-ar aşterne culcuşul în mormînt, dacă nu şi-ar iubi atît de mult pe nerecunoscĕtorul sĕu copil. De sigur că aţi băgat şi d-voastră de seamă, că mai toţi copiii au o sĕrmană mamă, cea mai bolnavă dintre toate mamele, care 'şĭ leagănă copilul cu dulci cuvinte tînguitoare, îl adoarme în sărutări şi, punênundu-se în genunchi lîngă patul lui, plînge, plînge şi iar plînge. Istoria ştrengarului nostru este cu totul alta. Nu-l

chema nici Radu, nici Ioan; îl chema Gaga, şi mumă-sa n'avea nici cea mai mică boală de piept. Era mai degrabă tare şi voinică decât slabă, şi de loc evlavioasă. Nici nu-şi prea bătea capul de purtarea lui Gaga şi spunea, că, dacă şi-ar frânge gâtul, n'ar fi vre-o pagubă. In totdeauna îl bătea pentru a-l adormi, şi nici odată nu-l adormea cu sărutări. Avea şi obiceiul de-l trăgea de urechi, de câte ori pleca de acasă.

Odată acest băiat uricios fură cheea cămării şi se îndopă cu o mare porţie de dulceţi. Insă nici grozava mustrare de cuget şi nici un glas nu-i şopti: Oare bine e să nu asculţi de mamă? Unde ajung băeţii cei răi, care pe ascuns iau dulceţurile sărmanelor mame bolnave? El nu-şi jură că nu va mai face una ca asta, nu se duse să ceară ertare de la maică-sa; ea deci nu putu să-l bine-cuvânteze cu lacrimi de fericire în ochi şi cu vocea tremurândă de înduioşare, precum se întîmplă regulat în cărţile pomenite mai sus. Nu găsiţi lucrul acesta din ce în ce mai ciudat?

Gaga mîncă dulceaţa, îşi zise în vorba lui grosolană şi stricată, că era a dracului de bună; apoi începu să rîză şi mai adause: că baba are să strîmbe din nas, dacă va da peste această posnă. Când dete ea peste posnă, el susţinu că n'a făcut el . . . Ea însă îi trase câteva palme

şi atunci *el* începu să plângă. Tot ce i se întîmpla acestui copil era într'adevĕr foarte curios. Nimic, dar nimic, nu i se întîmpla ca la ceilalţi băeţi rĕi din micile biblioteci ilustrate pentru copii.

Odată se duse să fure mere. Mare minune! Nu-şi frânse nici un braţ. Vĕ încredinţez că nu căzu şi că nu-l îmbucă cânele cel mare. Nu rĕmase în pat o mulţime de sĕptămîni, nu se căi şi nu se făcu maĭ bun. Fură mere, câte voi, le mîncă şi nu avù nici o mustrare. Nu avù nici măcar colici. Era lucrul cu totul deosebit. Lumea nu se poartă aşa în acele duioase cărticele cu scoarţa zugrăvită, în care vezi nişte băeţei cu pantalonii vişinii şi nişte coconiţe duioase cu obrajii întocmai ca faţa pantalonilor.

Odată Gaga şterse briceagul stăpînu-sĕu, şi când îi veni teama de pedeapsă şi de arest, îl ascunse sub căciula lui Tudorache, fiul săracei văduve, copilul cel mai bun şi de model, care asculta în totdeauna de mumă-sa, nu minţea niciodată, îşi ştia cu mare regularitate lecţiile şi urma neobosit la şcoala de Duminică. Când căzu briceagul din căciulă, Tudorache se înroşi şi-şi plecă capul ca sub povara faptei. Atunci stăpînul sări pe el, strigându-i: «Ai să mi-l plăteşti, sfînt prefăcut ce eşti!» Dar în acest moment so-

lemn, nici un bĕtrîn nu-şi interpuse pĕrul lui alb, ca coada unei găinuşe, nici vocea lui tărăgănată ca vocea popei de la leturghie. Nu, nici un moşneag venerabil şi lung la vorbă nu spuse învĕţătorului nehotărît : «Lasă pe acest nobil copil! Iată groaznicul făcător de rele! Trecênd pe aici pe nevĕzute, am fost martorul furtişagului.» Nu; istoria e din ce în ce mai curioasă. Pe Gaga nici un moment nu-l prinse frica. Bătrînul obicĭnuit din cărţile de poveşti nu luă de mână pe Tudorache cel bun, nu spuse că un astfel de copil e vrednic de protecţie şi nu-i propuse, luând o prisă de tabac, să intre în casă la el : pentru a-i mătura odaea, a-i aprinde focurile, a-i tîrgui, a-i tăia lemnele, a studia dreptul, a ajuta nevestesei la gospodărie, a se juca în vremea ce-i mai rĕmâne, a câştiga cincĭ lei vechi pe lună şi a fi cu desăvîrşire fericit. Acestea fără îndoială s'ar fi întîmplat aşa în acele cărţi, însă de astă dată se petrecură lucrurile cu totul altfel. Pe copilul cuminte îl bătură, îl făcură hoţ, şi Gaga îşi frecă mânile de bucurie, fiindcă, vedeţi d-voastră, Gaga nu putea suferi pe copiii cuminţi. Spunea că-i eşiau pe gât aceste păpuşi de zahăr, aceşti smeriţi prefăcuţi, aceşti miei bun de tuns, aceşti papă-lapte.

Asemenea vorbe sînt foarte mâhnitoare, însă obraznicul de copil niciodată nu spunea altele.

Dar mai curios este, că într'o Duminică, pe când îl căutau părinţii ca să-l ducă la biserică, el fugi, se puse într'o luntre şi nu se înnecă, apoi pescuì cu undiţa şi nu fu trăsnit de fulger. In acele admirabile cărţi, cu care petreceţi atît de mult, nici nu se poate ca copiii, care, in loc de a merge la biserică, se duc Dumineca cu luntrea, să nu fie coprinşi de vre un vîrtej de apă, şi să nu se înnece; dacă apoi vreau să pescuiască cu undiţa, e de netăgăduit că trebue să fie trăsniţi. Cum se face oare, ‹ acest Gaga să fi scăpat din toate primejdiile .ele mai neapărate? Mare taină!

Gaga trebue să fi avut vre ı talisman; nici nu se poate explica altfel noro ıl lui ne mai pomenit. Nimic nu se întorcea împotriva luì. Când era vre o menajerie in oraş, el da totdeauna elefanţilor tabac, dar niciodată nu i-au sucit gâtul cu proboscida lor.

Voinic, se învîrtea pe lîngă sticle cu vutcă şi nu înghiţea niciodată din greşală spirt! Fura puşca tată-sĕu, mergea la vînătoare, şi puşca nu îi smulgea cele trei degete de la mâna dreaptă. Zugrăvea caricatura naşului şi a naşei (chipuri blestămate) şi nu se otrăvea cu colorile. Odată

în mînia lui, trase un pumn surioarei sale, drept în nas; sora lui nu zăcu lungile zile ale unei veri întregi și nu muri cu vorbele de ertare pe buze. Nu: ea îi trase un alt pumn și nu fu de loc bolnavă. In sfîrșit, ștrengarul nostru fugi de la casa părintească și plecă pe mare, dar nu se întoarse peste câți-va ani și nu se simți singur și părăsit înaintea mormîntului iubiților săi părinți, înaintea ruinelor casei, care ocrotise tinerețele lui. Ba de loc. Se îmbătă ca zece popi, făcù mii de mii de posne, dar nu-și făcù nici-odată inima rea.

Cu vremea înaintă în vîrstă, și naintă și pînă la o nevastă, frumoasă femee, pre legea mea! Avù și mulți copii cu ea. Se îmbogăți în urma mai multor crime, prevĕzute în condica penală și a unora neprevĕzute. Acum e cel mai mare mișel în țara lui. E respectat de toți, a ajuns a fi chiar și deputat. Dacă va mai fi cumva vre-o revoluție în Franța sau în Mexico, poate să se facă și împĕrat.

De sigur, că nu se petrec lucrurile astfel în duioasele cărți ale micilor biblioteci ilustrate pentru copii. Dar ce să facem? Trebue să ne așteptăm la toate și încă și la mai multe în lumea reală.

Traducere de LIVIA M.